

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลจากการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของครูศิลปศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของครูศิลปศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 53.30 เป็นเพศชายร้อยละ 46.70 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 20 - 30 ปี ร้อยละ 31.33 รองลงมา มีอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 26.00 และครูส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.30 โดยมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 1 - 5 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.00 ซึ่งส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญของการใช้พิพิธภัณฑสถานในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 66.70 โดยครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ใช้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ในการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 ซึ่งลักษณะการจัดพาผู้เรียนไปพิพิธภัณฑสถานต้องไปร่วมกับวิชาอื่น คิดเป็นร้อยละ 66.70 ในการจัดการเรียนการสอนครูศิลปศึกษาจะนำผู้เรียนไปพิพิธภัณฑสถานควบคู่ไปกับการอธิบายข้อมูลของเนื้อหาของบทเรียน ที่ต้องการสอน คิดเป็นร้อยละ 77.30 และพาผู้เรียนไปพิพิธภัณฑสถานระหว่างภาคเรียนที่สอน คิดเป็นร้อยละ 66.70 และครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถาน คิดเป็นร้อยละ 53.30

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา จากการตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

2.1 ด้านการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความรู้และความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(ทัศนศิลป์)

เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความรู้และความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(ทัศนศิลป์) ซึ่งครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.35$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่องานสร้างงานศิลปะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.54$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องแสดงความคิดเห็น อธิบายความหมายจำแนกความแตกต่างของงานทัศนศิลป์เกี่ยวกับทัศนธาตุ และความงามของศิลปะ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.20$)

2.2 ด้านลักษณะการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปะ

ก. ขั้นตอนเตรียมพร้อมก่อนที่จะใช้พิพิธภัณฑสถาน

ในขั้นตอนเตรียมพร้อมก่อนที่จะใช้พิพิธภัณฑสถานนั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.30$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง พิจารณาความเหมาะสมของพิพิธภัณฑสถานในเรื่อง คุณภาพผลงานที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.70$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องการจัดเตรียมผู้ช่วยดูแลหรือผู้คุมผู้เรียนระหว่างที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑสถานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.04$)

ข. ขั้นตอนทำกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถาน

การทำกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.02$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง การใช้แหล่งข้อมูลความรู้ ที่ทางพิพิธภัณฑสถานจัดทำขึ้นในการเผยแพร่ โดยการใช้เอกสารหรือแผ่นพับมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.64$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องการเชิญนักวิชาการจากพิพิธภัณฑ์มาบรรยายพิเศษในชั้นเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.02$)

ค. ขั้นสรุปผลภายหลังการใช้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสรุปผลหลังจากการใช้พิพิธภัณฑ์ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.19$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง เกณฑ์ในการประเมินผลการใช้พิพิธภัณฑ์ ด้วยการจัดกลุ่มอภิปรายและวิจารณ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.44$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องการนำเสนอผลการทำกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.90$)

2.3 ด้านประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.61$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง ได้ศึกษาศิลปะที่หลากหลายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.80$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องการช่วยส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจในศิลปะ ทางด้านศิลปะปฏิบัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.08$)

2.4 ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาทัศนศิลป์

การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์นั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.06$)

โดยมีความคิดเห็นสูงสุดในเรื่อง การสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย และขอให้ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำข้อมูลเฉพาะเรื่อง หรือ ตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้สำหรับผู้เรียน เช่น ห้องสมุด และ web site เป็นต้นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.50$)

ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นด้วยต่ำสุดคือ เรื่องให้ผู้เรียนร่วมฝึกงานเป็นเจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 2.96$)

2.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในด้านการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

สำหรับปัญหาด้านการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา นั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

1. พิพิธภัณฑ์ขาดความพร้อมในเชิงบุคลากรที่สามารถเข้าใจเป้าหมายของการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 23.34

2. ครูผู้สอนขาดความรู้ในลักษณะการใช้พิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ เวลาในการจัดกิจกรรมการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนมีค่อนข้างน้อย แต่ละความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 16.67

ข้อเสนอแนะ ในการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนนั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า

1. การใช้พิพิธภัณฑ์จะต้องแจ้งนักเรียนให้ทราบโดยละเอียด และต้องดูแลนักเรียนให้ทั่วถึง เพื่อให้ใช้พิพิธภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 17.34

2. ควรมีเจ้าหน้าที่มาบรรยายในระหว่างการประชุมหรือพบปะกับศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 16.00

2.6 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในด้านลักษณะการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา

ปัญหาในด้านลักษณะการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษานั้น คือ

1. ขาดพิพิธภัณฑ์ที่สามารถใช้ในการเรียนศิลปะได้อย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 14.67

2. ครูศิลปศึกษาส่วนมากไม่ใช่ประโยชน์จากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 13.34

ข้อเสนอแนะในลักษณะการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษานั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า

1. การใช้พิพิธภัณฑ์ผู้บริหารต้องสนับสนุนการ ทักษะศึกษาพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 24.67

2. ทางพิพิธภัณฑ์ควรจัดนิทรรศการเคลื่อนที่มาสู่โรงเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกมากขึ้นในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 15.34

2.7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในด้านประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

ปัญหาในด้านประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษานั้น คือ

1. ครูขาดการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้พิพิธภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 22.67
2. ต้องใช้วิทยากรที่มีความสามารถในการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 17.34

ข้อเสนอแนะในด้านประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษานั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า

1. ให้การศึกษาฝึกอบรมการปฏิบัติการแก่ครูในการใช้พิพิธภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 22.00
2. ทางพิพิธภัณฑ์ควรมีการอบรมกลุ่มวิทยากรเพื่อให้ความรู้พร้อมคิดเป็นร้อยละ 16.67

4.8 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาศิลปศึกษา

ปัญหาในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาศิลปศึกษานั้น คือ

1. การประสานงานระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์นั้นมีขั้นตอนเรื่องเอกสารค่อนข้างซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 22.00
2. ไม่มีงบประมาณในการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือคิดเป็นร้อยละ 21.34

ข้อเสนอแนะในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาศิลปศึกษานั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า

1. ควรจัดเจ้าหน้าที่ หรือกระตุนให้ครูได้มีโอกาสสานความร่วมมือต่างๆ กับพิพิธภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 24.00
2. ควรจะมีการติดต่อร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.67

3. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ ที่ให้จากการให้สัมภาษณ์ สถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ ที่ให้การสัมภาษณ์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นเพศชายร้อยละ 33.33 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 26 - 30 ปี ร้อยละ 33.33 วุฒิการศึกษาของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ ที่ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.33 โดยมีความประสงค์ในการทำงานเกี่ยวกับพิพิธภัณฑฯ ตั้งแต่ 1 - 30 ปี และส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นภัณฑารักษ์ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

4.1 ด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑฯ ด้านการส่งเสริมการศึกษา เรื่องการจัดการแสดงของพิพิธภัณฑฯ ทั้งนิทรรศการแบบถาวร, นิทรรศการแบบชั่วคราว และนิทรรศการเคลื่อนที่ ในการส่งเสริมการศึกษา

เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑฯ ด้านการส่งเสริมการศึกษา เรื่องการจัดการแสดงของพิพิธภัณฑฯ นั้น การจัดแสดงของพิพิธภัณฑฯ สามารถส่งเสริมการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดแสดงของพิพิธภัณฑฯ เป็นการให้ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถให้ผู้ชมได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามอัธยาศัย และตลอดชีวิต คิดเป็นร้อยละ 50.00

4.2 ด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑฯ ด้านการส่งเสริมการศึกษา เรื่องการบริการและกิจกรรมต่างๆ ของทางพิพิธภัณฑฯ ต่อความต้องการทางด้านการศึกษาที่มีในปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑฯ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การบริการและกิจกรรมต่างๆ ของทางพิพิธภัณฑฯ เพียงพอในระดับหนึ่ง แต่หากจะให้ตรงกับความต้องการของสังคมต้องนับว่ายังไม่เพียงพอ เพราะปัจจุบันประชาชนต้องการความรู้อย่างลึกซึ้งถูกต้อง ซึ่งทางพิพิธภัณฑฯ ยังต้องเพิ่มเติมเนื้อหาข้อมูลที่ลึกซึ้ง และนำเสนอให้น่าสนใจยิ่งขึ้น และได้มีความพยายามจัดการให้เพียงพอต่อความต้องการ เช่น การบริการนำชม การแจกเอกสาร การจัดกิจกรรมให้ความรู้ เป็นต้น แต่ละความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 33.33

4.3 ด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑฯ ด้านการส่งเสริมการศึกษา เรื่องการประชาสัมพันธ์ของทางพิพิธภัณฑฯ กับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและความเพียงพอของข้อมูล

เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ของทางพิพิธภัณฑสถานกับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและความเพียงพอของข้อมูล ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากในการประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจำนวนหนึ่งซึ่งพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้มากนัก ข้อมูลของพิพิธภัณฑสถานเองก็อยู่ในเชิงวิชาการที่ต้องการมีอาชีพในการประชาสัมพันธ์ให้มีความน่าสนใจ ซึ่งพิพิธภัณฑสถานยังขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 50.00

4.4 ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการศึกษาให้กับผู้เรียน

เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการต้องมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑสถาน มีการวางแผนการศึกษามาจากโรงเรียน และคิดหาวิธีที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนร่วมกัน เป็นลักษณะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) คิดเป็นร้อยละ 83.33 ความคิดเห็นรองลงมาคือ ควรมีการติดต่อข่าวสาร และประสานงานอย่างใกล้ชิด คิดเป็นร้อยละ 50.00

4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานมีความคิดเห็นที่หลากหลาย เช่น

- ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานจะได้รับประโยชน์มากขึ้นอยู่กับตัวผู้เข้าชมเอง ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานต่างก็พยายามพัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เข้าชมทุกกลุ่ม
- พิพิธภัณฑสถานต้องการความร่วมมือจากเอกชนในการร่วมกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ จะได้รับการเผยแพร่ได้กว้างไกลสู่กลุ่มเป้าหมายได้มากกว่านี้
- ครูควรจะเป็นผู้มาศึกษาว่าจะใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑสถานในด้านใดได้บ้าง เช่น
- การใช้เป็นห้องเรียนเปิดให้นักเรียนมาเรียนรู้จากของจริง
- ใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยสอน เช่น ใช้ตัวอย่างวัตถุทาง ศิลปะ เป็นต้นแบบ เป็นต้น
- ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานควรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเรียนรู้แนวทางในการบริการได้ตรงตามความต้องการ
- ควรจัดหาบุคลากรมาอบรมเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน เพื่อให้สามารถไปเผยแพร่ความรู้ตามโรงเรียนและสถานที่อื่นๆ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษานั้น มีความหลากหลาย แต่ละความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 16.67

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

1.1 ด้านการใช้พิพิธภัณฑสถานในการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างงานศิลปะ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 1.2 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้เรียนได้มีโอกาสในการสัมผัสและเห็นของจริง เป็นประสบการณ์ตรง เห็นคุณค่าในงานทัศนศิลป์ และได้ศึกษาศิลปะที่หลากหลาย ซึ่งจะสอดคล้องกับ แชนแมน (Chapman, 1978) ได้กล่าวว่า การสอนศิลปะนั้น เกี่ยวข้องกับการจัดสภาวะการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ที่จะแสวงหาแนวคิดและการสร้างสรรค์ในการแสดงออกทางศิลปะตามวิถีทางของตนเอง และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มศิลปะของกรมวิชาการ (2544) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะ โดยการใช้ปฏิบัติจริงเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผลด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง และสรุปด้วยตนเอง จะเป็นประสบการณ์ตรง เป็นไปดังความมุ่งหมายของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ ในสาขาทัศนศิลป์ ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล กลุ่ม

สาระการเรียนรู้ศิลปะยังมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์จาก แหล่งเรียนรู้ที่อื่นด้วย สอดคล้องกับ ผลจากการศึกษาแนวคิดและแนวนโยบายของสภาศิลปะ แห่งอังกฤษ (The Arts Council of England) พบว่าสภาศิลปะแห่งประเทศอังกฤษเห็นความสำคัญของ หอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ เป็นฐานในการขยายให้การศึกษาศิลปะของเยาวชน โดยเน้นการสร้างลักษณะนิสัยการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมของชาติ การเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบเพียงอย่างเดียวไม่พอเพียง การศึกษาที่ก้าวไกลจะต้องมีแรงจูงใจให้ผลเลิศกับกลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการที่ปรึกษาฯ แห่งชาติและวัฒนธรรมค้นพบว่า องค์การภายนอก อันได้แก่ พิพิธภัณฑ์ โรงละคร หอศิลป์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ สามารถเป็นผู้ให้การ ศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ward (1969) ได้ทำการทดสอบการสร้างสรรคและความมี อิศระของ IQ ในนักเรียนพบว่า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเด็ก ๆ จะสูงขึ้นเมื่อมีสภาพแวดล้อม ที่สมบูรณ์

1.2 ด้านลักษณะการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาของครูศิลปะ

ก. ขั้นตอนการเตรียมพร้อมก่อนที่จะใช้พิพิธภัณฑ์

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึงในเรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของพิพิธภัณฑ์ในเรื่อง คุณภาพผลงานที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเพื่อให้สอดคล้องกับตัวเนื้อหาสาระของบทเรียน สอดคล้องกับ Denise L. Stone(2001) และ Abigail Housen(2001) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนควรที่จะมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังที่จะใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนในแต่ละ ครั้ง เพราะการเตรียมพร้อมที่ถูกต้องนั้นจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้และรับประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาในครั้งนี้ได้ดีและมีประสิทธิภาพขึ้น ดังที่การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง การ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างกันของ ผู้เรียน ซึ่งในขั้นตอนการเตรียมพร้อมก่อนที่จะใช้พิพิธภัณฑ์ครูจึงต้องไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของ พิพิธภัณฑ์ เพื่อบอกถึงหา เมตตียงกรและขอความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดหาบริเวณที่เหมาะสมตามกับผู้เรียน และครูจะต้องคัดเลือกผลงานที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hicks, Ellen Cochran (1986) ที่ทำการศึกษารื่อง"พิพิธภัณฑ์กับโรงเรียนใน ฐานะที่เป็นหุ้นส่วนกัน" (Museum and School as Partner) ได้กล่าวว่า ครูควรมารชมพิพิธภัณฑ์ก่อนแต่

เนิ่น ๆ เพื่อข้อมูลที่สามารถจะใช้ในการสอนได้และติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือครูในการที่จะได้รับประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ให้ได้มากที่สุด

ข. ชั้นการทำกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง การใช้แหล่งข้อมูลความรู้ ที่ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำขึ้นในการเผยแพร่ โดยการใช้อักษรหรือแผ่นพับ โดยการให้อ่านเอกสารต้นฉบับ ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าเป็นรูปแบบของการเผยแพร่ที่ในทุกพิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดเตรียมไว้ เป็นการช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดนิทรรศการทางประวัติศาสตร์ เช่น ต้นฉบับตัวเขียน ลายมือ จดหมาย และสมุดบันทึก ฯลฯ วิธีนี้จะนำไปสู่การซักถามระหว่างนักเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งสิ่งพิมพ์ของพิพิธภัณฑ์มีวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับศิลปะ วิทยาศาสตร์และประวัติศาสตร์ (Pitman-Galles B., 1981 อ้างถึงใน ต่อจรัส พงษ์สาลี, 2541) คังงานวิจัยของธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523) ที่กล่าวถึงกิจกรรมที่ควรจัดบริการเป็นอันดับสูงสุดคือการพิมพ์เอกสารหนังสือออกเผยแพร่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ จันทร์วงษ์ (2540) ที่กล่าวถึง สาระสำคัญเกี่ยวกับเทคนิคการจัดแสดงงานศิลปะที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของงานศิลปะที่จัดแสดงร่วมกับเนื้อหาเรื่องราว ขนาด เทคนิควิธีการ ยุคสมัยและลำดับความต่อเนื่อง บริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมต่างๆของหอศิลป์ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ให้ข้อมูลแก่ผู้ชม จัดทำป้ายอธิบายประกอบงาน จัดทำคู่มือและเอกสารนำชมหอศิลป์ เนื่องจากการทำกิจกรรมโดยให้นักเรียนทำการจรรยาละเอียดข้อมูลที่จัดแสดง และใช้แหล่งข้อมูลความรู้ ที่ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำขึ้นในการเผยแพร่ โดยการใช้อักษรหรือแผ่นพบนั้นจะเป็นส่วนสำคัญให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมีความรู้ในรายละเอียดเรื่องราวของผลงานศิลปะที่ตนเองได้ศึกษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชั้นเรียนและผลงานที่ผู้เรียนได้ชมในพิพิธภัณฑ์ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีแนวความคิดที่จะช่วยให้พวกเขาเข้าใจถึงงานเฉพาะและความรู้กระจ่างในศิลปะทั่วไป (Denise L. Stone และ Abigail Houston, 2001)

ค. ชั้นสรุปผลภายหลังการใช้พิพิธภัณฑ์

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง เกณฑ์ในการประเมินผลการใช้พิพิธภัณฑ์ ด้วยการจัดกลุ่ม

อภิปราย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดในการนำความรู้และหลักการทางศิลปะไปใช้วิเคราะห์วิจารณ์และปรับปรุงผลงานต่างๆอย่างมีเหตุและผล สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของครุตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่งเสริมส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน ให้ผู้เรียนฝึกประเมินตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง ดังสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ ในสาขาทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ระบุถึงความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ Denise L. Stone และ Abigail Housen (2001) ที่กล่าวว่า ภายหลังจากการใช้พิพิธภัณฑสถาน การกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายและการตั้งคำถาม อาจจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากการเข้าชมในแต่ละครั้ง ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ที่ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มีกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้ คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกันคิดและร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันทำให้เกิดทักษะ และประสบการณ์ตรง และสามารถนำมาแก้ไขปรับปรุง พัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ ดังที่สาระมาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ศิลปะ ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางปัญญาของชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเอง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Denise L. Stone (1992) ที่ศึกษาวิธีที่ครูศิลปะในระดับชั้นมัธยมศึกษาใช้พิพิธภัณฑสถานศิลปะให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา ได้มีการให้ผู้เรียนได้อภิปรายผลงานศิลปะที่อยู่ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ซึ่งการอภิปรายเป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะความคิด ประสานกับความรู้ที่ได้ศึกษามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยฝึกให้เกิดทักษะกระบวนการคิดเพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้ ฝึกการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และให้ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ให้สมดุลกัน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gallant (1992) ศึกษากระบวนการทางการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ได้กล่าวว่า การศึกษางานศิลปะต้องมีการ ไขว่คว้าหาความจริงงานศิลปะ และกระบวนการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นด้านความคิด เช่น แนวคิดด้านวิสัยทัศน์ ด้านความนึกคิด การนำเสนอความรู้ ความทรงจำ และการแก้ปัญหาเรื่องจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้พิพิธภัณฑ

ศึกษาต้องเริ่มให้โอกาสแก่ผู้ชมมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ได้รับประสบการณ์และวิธีปฏิบัติอย่างมีชีวิตชีวา

1.3 ด้านประโยชน์ของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง ผู้เรียนสามารถได้ศึกษาผลงานศิลปะที่หลากหลาย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่และแหล่งรวมของผลงานศิลปะที่หลากหลาย ทั้งในเรื่องของความคิด วัฒนธรรมและความแตกต่างที่ไม่จำกัด สอดคล้องกับ จิรา จงกล (2532) ได้กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาดูโดยการสื่อความหมายจากวัตถุ เก็บรวบรวม และการจัดแสดงนิทรรศการ ต่อสาธารณชน เพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้การศึกษาค้นคว้าทางวัฒนธรรม รวมทั้งคุณค่าทางศิลปะ โดยให้ความรู้จากวัตถุของจริงที่รวบรวมจัดแสดงไว้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การศึกษากลับมาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นที่ไปตามมาตรฐาน 24 คือ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

โดยการศึกษาในบริบทของพิพิธภัณฑ์นี้ ถือเป็นการศึกษาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการศึกษาที่ไม่จำกัดกลุ่มผู้เรียน ไม่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว และไม่จำกัดสถานที่ในการเรียนรู้ สามารถนำมาเอาประยุกต์ใช้ในทักษะการแก้ปัญหาของมนุษย์เพราะวัตถุต่างๆ ที่จัดเก็บในพิพิธภัณฑ์นั้น สามารถเชื่อมโยงไปถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกที่เราอาศัยอยู่ที่นี่ได้ (อเล็กซานเดอร์ กรีนฮิสส์, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับ จิรา จงกล (2532) ที่กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ว่าเป็นไปเพื่อการศึกษาค้นคว้าและความเพลิดเพลิน (education and enjoyment) กล่าวคือ ให้ผู้ชมได้ชมอย่างเพลิดเพลิน และให้ประโยชน์ทางการศึกษาดูด้วย ดังที่เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนสรยุทธ์ (2544) ได้กล่าวถึงแหล่งการเรียนรู้ ว่าคือ ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ บ่อเกิด แห่ง ที่ หรือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่า สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดความสนใจ สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ซึ่ง Denise L. Stone (2001) จิรา จงกล (2532) และนิคม มูลิกะคามะและคณะ (2521) ได้กล่าวถึง การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการสังเกตการ

ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่และมีมุมมองใหม่ในการคิดวิเคราะห์ผลงานด้านศิลปะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) ที่กล่าวว่า หอศิลป์มีบทบาทในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยกับการเผยแพร่ศิลปะในรูปแบบอื่นๆ รวมทั้งจัดแสดงวัตถุอื่น ๆ ที่มีในงานศิลปะร่วมสมัย งานที่จัดแสดงในหอศิลป์แห่งชาติเป็นงานของศิลปินไทย นอกจากนี้ผลของการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าหอศิลป์มีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่สาธารณชน จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า พิพิธภัณฑ์มีส่วนสำคัญในการให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงในการศึกษาผลงานศิลปะ และนอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษางานศิลปะที่หลากหลายแบบหลากหลายประเภทอีกด้วย

1.4 ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาในวิชาศิลปะศึกษา

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง การสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย รวมถึงขอให้ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำข้อมูลเฉพาะเรื่อง หรือ ตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้สำหรับผู้เรียน เช่น ห้องสมุด และ web site เป็นต้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การสร้างร่วมมือกันนั้นเริ่มตั้งแต่เรื่องหลักสูตรและตำราเรียน ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องให้โรงเรียนใช้พิพิธภัณฑ์ในบทเรียนด้วย ขณะเดียวกันพิพิธภัณฑ์ ก็จะต้องรู้เรื่องหลักสูตร และเนื้อหาวิชาของโรงเรียนเพื่อจะจัดนิทรรศการ และกิจกรรมต่างๆ สนองความต้องการของโรงเรียนให้ได้ผลสอดคล้องกัน

สอดคล้องกับ Denise L. Stone (2001) และ Abigail Housen (2001) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ เพื่อขอความร่วมมือและการแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในการเข้าชมที่ถูกต้อง และไม่เป็นการเสียเวลา รวมถึงร่วมกันออกแบบการเรียนการสอน โดยปรัชญาการศึกษาได้รับอิทธิพลมาจาก Gardner ที่ให้ความสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ขบวนการเรียนรู้เน้นโครงการของนักเรียนและความสัมพันธ์ของการได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างสรรค์โดยตรงจะช่วยลดช่องว่างทางการเรียนรู้แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางวิชาการในการทำกิจกรรมที่ท้าทาย อาทิเช่น โครงการ การสะสม การหาซื้อและการแสดงซึ่งเป็นกระตือรือร้นของนักเรียน ซึ่งที่ อรรถกัษฏ์ มูลคำ และศุภวิทย์ มูลคำ (2544) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน เริ่มต้นวางแผนการทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้น การแสวงหาและคัดสรรแหล่งเรียนรู้ การบูรณาการเรียนการสอนวิชา จนถึงการผลิตผลงานที่ทุกคนต้องทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน รับรู้ร่วมกัน และชื่นชมผลงานร่วมกัน หรือตามหลักการจัดการ

เรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ Mark St. John(1996)(อ้างถึงใน Kira S. King,1998) ได้กล่าวถึงโรงเรียนพิพิธภัณฑ์ว่า เป็นแนวคิดใหม่หรือขอบเขตความรู้ใหม่ สามารถถูกจัดเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นทางการระหว่างความร่วมมือของสถาบันหลายๆแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Finnerty K. O.(1996) ที่กล่าวว่า โรงเรียนพิพิธภัณฑ์เป็นการดำเนินการที่มีขอบเขตกว้างขวางในการที่ให้พิพิธภัณฑ์อย่างน้อยหนึ่งแห่งกับโรงเรียนหนึ่งแห่งร่วมกันออกแบบโรงเรียนแนวใหม่ที่ต้องการ สิ่งสำคัญคือการร่วมกัน, หลักสูตรที่บูรณาการและสร้างสถาบันทั้งสองขึ้นมาใหม่ โดยใช้หลักสูตรที่หลากหลาย รูปแบบการศึกษาแบบใหม่นี้มุ่งเน้น ในการที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมที่มาจากความร่วมมือกันของกลยุทธ์การเรียนการสอนที่หลากหลายกับโครงสร้างของการศึกษาพื้นฐาน เป็นการปฏิบัติจริงหรือการเรียนรู้จากการใช้สิ่งที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์เป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดตั้งหอศิลป์ที่ดีในอนาคตจะต้องการติดตามประเมินผลการดำเนินงานต่างๆรวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ตลอดจนความร่วมมือกันของหอศิลป์และหน่วยงานที่สำคัญต่างๆ ดังที่ ยูพาวดี ไวทยางกูร (2514) ซึ่งทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของนักศึกษาในวิชาโครงการศึกษาศิลปะส่วนบุคคล ในหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏในด้านบทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนการสอนและทักษะพื้นฐานของผู้เรียน กล่าวว่า สถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับสถาบันอื่นๆจัดนิทรรศการเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษารูปแบบและวิธีการเพื่อพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองได้

สอดคล้องกับ ศิรินทิรา ปัทมาคม (2544) ที่ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภัณฑารักษ์ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งการเรียนรู้ สำหรับการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้กล่าวว่า ในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภัณฑารักษ์ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูศิลปศึกษาต้องการ สนับสนุนเป็นการสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ ในด้านการพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการสอนศิลปศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Speltz, Carole A and Shaugnassy, Michcal F. (1990) ได้เขียนบทความจากวิจัย กล่าวถึงการให้การศึกษาในพิพิธภัณฑ์ตามหลักวิชาการและจาการปฏิบัติจริงพิพิธภัณฑ์ที่มีการจัดการศึกษาที่ดีต่อนักเรียน ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาในพิพิธภัณฑ์มีการเชื่อมโยงกับการศึกษาแบบปกติมานานและพิพิธภัณฑ์ยังคงเป็นที่ผู้ชมสับครใจที่จะเข้าไปเรียนรู้ความในใจจวบได้กล่าวถึงการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ โดยผ่านการซักถามและให้ประสบการณ์ที่หาไม่ได้ในโรงเรียน อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑ์ยังคงต้องการรูปแบบการศึกษาที่มีมาตรฐาน มีการสอนที่มีวัตถุประสงค์แน่นอน และบุคลากรทั้งทางฝ่ายพิพิธภัณฑ์และโรงเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น เพื่อนักเรียนจะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ เกี่ยวกับการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

2.1 ด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ด้านการส่งเสริมการศึกษา

ก. เรื่องการจัดการแสดงของพิพิธภัณฑ์ ทั้งนิทรรศการแบบถาวร นิทรรศการแบบชั่วคราว และนิทรรศการเคลื่อนที่ ในการส่งเสริมการศึกษา

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง การจัดแสดงนิทรรศการแบบถาวร ทั้งนี้จะเป็นเพราะการจัดแสดงนิทรรศการแบบถาวร เป็นการจัดแสดงที่มีความพร้อมในส่วนของเนื้อหาข้อมูลและรูปแบบของการนำเสนอที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษา หาความรู้และสืบค้นข้อมูลได้ การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์เป็นการให้ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถให้ผู้ชมได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามอัธยาศัย และตลอดชีวิต สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ที่กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายและต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดความสนใจ สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับอรรถ มุลคำ และสุวิทย์ มุลคำ (2544) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการ เรียนรู้จากของจริง ได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสครบถ้วน ทั้งจากมองเห็น การได้ชิม การได้ดมกลิ่น การได้ยินเสียง การจับต้องที่เป็นรูปธรรม ในสถานการณ์จริง

ดังที่การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้มีวิสัยทัศน์ให้เกิดการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ รวมถึงได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอและเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียนที่รัฐได้ส่งเสริม ดำเนินการและจัดตั้ง อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ถึงวัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์ที่ จิรา จงภล (2552) ได้กล่าวไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ที่ให้ความรู้จากวัตถุของจริงที่รวบรวมจัดแสดงไว้ โดยวัตถุในพิพิธภัณฑ์ต้องเร้าความสนใจให้เกิดความคิด ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งซึ่งไม่เคยสนใจหรือเอาใจใส่มาก่อน ให้เกิดความรู้สึกชื่นชมและเห็นคุณค่าของวัตถุที่พิพิธภัณฑ์รวบรวมรักษาไว้ จะต้องทำให้ผู้ชมเกิดความสำนึกในคุณค่า ความสำคัญของวัตถุที่จัดแสดงนั้น และสร้างทัศนคติที่ดี และถูกต้องแก่ผู้ชม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรินทร์า ปัทมาคม

(2544) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโดยใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้เกิดการรับรู้คุณค่าทางความงามตามหลักการศิลปะ การสนับสนุนให้มีการวินิจฉัย ตัดสินและวิพากษ์วิจารณ์ ดังงานวิจัยของ ธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523) ที่กล่าวว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาเป็นโครงการที่มีประโยชน์ ช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีโอกาสศึกษาหาความรู้ได้ตามความสนใจของตนเองโดยไม่จำกัดพื้นความรู้ ซึ่งการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์เป็นการให้ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถให้ผู้ชมได้ศึกษาหาความรู้ได้ตามอัธยาศัย และตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) ที่กล่าวว่า หอศิลป์เป็นสถาบันที่มีบทบาทโดยตรงในการเผยแพร่ศิลปะทั้งในด้านการจัดแสดงและการศึกษาทางศิลปะแก่ประชาชน

ข. เรื่องการบริการและกิจกรรมต่างๆ ของทางพิพิธภัณฑ์ ต่อความต้องการทางการศึกษาที่มีในปัจจุบัน

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง การนำชมและบรรยายให้ข้อมูลความรู้สำหรับนักเรียน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การนำชมและการบรรยายของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในข้อมูลเนื้อหาที่พบเห็นได้ดีและลึกซึ้งยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Denise L. Stone (2001) ได้กล่าวว่า การนำชมและบรรยาย ที่มุ่งความสนใจไปยังหัวข้อเฉพาะเจาะจงตามที่มีการจัดแสดงไว้ในแต่ละห้อง ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการสังเกตการณ์ กิจกรรมลักษณะนี้ของพิพิธภัณฑ์เป็นโอกาสพิเศษที่จะแนะนำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่และมีมุมมองใหม่ในการคิดวิเคราะห์ผลงานด้านศิลปะ แต่ในปัจจุบันการบริการและกิจกรรมต่างๆ ของทางพิพิธภัณฑ์เพียงพอในระดับหนึ่ง แต่หากจะให้ตรงกับความต้องการของสังคมต้องนับว่ายังไม่เพียงพอ เพราะปัจจุบันประชาชนต้องการความรู้ อย่างลึกซึ้งถูกต้อง ซึ่งทางพิพิธภัณฑ์ยังต้องเพิ่มเติมเนื้อหาข้อมูลที่ลึกซึ้ง และนำเสนอที่น่าสนใจยิ่งขึ้น และได้มีความพยายามจัดการให้เพียงพอต่อความต้องการ เช่น การบริการนำชม การแจกเอกสาร การจัดกิจกรรมให้ความรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับ จิรา จงกล (2532) ได้กล่าวว่า สมัยก่อนพิพิธภัณฑ์จัดแสดงของเป็นหมวดหมู่ โดยไม่คำนึงถึงความงาม และไม่มีป้ายบรรยาย มีแต่ป้ายบอกที่มาของวัตถุ แต่ในปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์ทั้งหลายจึงได้มีการปรับปรุงการแสดงผลเป็นอันดับแรก เพราะสิ่งสำคัญสำหรับผู้ชมก่อนอื่นคือ ห้องนิทรรศการ การจัดแสดงจะต้องมุ่งให้การศึกษาสำหรับคนทั่วไปทุกระดับ ถ้าการจัดแสดงไปคำที่ไปถึงความสะอาดใจการศึกษา บริการการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ก็ไม่ดีเลย โดยทางปฏิบัติจึงต้องร่วมมือกัน เมื่อมีการจัดแสดงจะต้องมีการปรึกษากัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการแสดง ภัณฑารักษ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา เพื่อให้การจัดแสดงเป็นประโยชน์ให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้ชมทั่วไปได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่ง Pittman-Gelles (1981) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมของทางพิพิธภัณฑ์ในลักษณะของการเข้าชมแบบ โปรแกรมชุด (Series Visit Program) โดย

พิพิธภัณฑสถานต้องหาหนทางที่จะใช้ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น รูปแบบนี้สามารถเน้นการให้ความรู้ได้มากกว่า และต้องใช้ระยะเวลาในการชมมากที่มากขึ้นจึงจะเป็นประโยชน์แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของข้อมูล และความจำกัดด้านงบประมาณทำให้การบริการของทางพิพิธภัณฑสถานจึงยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะในการเรียนการสอนทางด้านศิลปศึกษานั้น ดังรายงานการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2529 (อ้างถึง สังคม ทองมี, 2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการด้านศิลปศึกษา และผู้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาอย่างถ่องแท้ เพราะส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนการสอนศิลปะคือมุ่งสู่ความเป็นศิลปินต้องอาศัยพรสวรรค์ ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน จึงขาดความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ปัญหาของครูอยู่ที่ยังมีวิธีการสอนแบบเดิม ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ นักวิชาการทางศิลปศึกษายังได้กล่าวถึง การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ว่ายังมีความสับสนอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับวินัย โสนดี (2545) ที่กล่าวว่า การสอนวิชาศิลปะในสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะในระบบโรงเรียนมีอุปสรรคมาก การจัดการเรียนการสอนไม่เอื้อที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังงานวิจัยของ รัชชชัย ผลเพิ่ม (2523) ที่กล่าวว่า ปัญหาสำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษา จังหวัด คือ ทางภาครัฐไม่ให้ความสนใจและสนับสนุนเท่าที่ควร ในด้านงบประมาณเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถาน

ค. เรื่องการประชาสัมพันธ์ของทางพิพิธภัณฑสถานกับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และความเพียงพอของข้อมูล

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง การใช้เอกสารและแผ่นพับในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การใช้เอกสารและแผ่นพับในการประชาสัมพันธ์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงและแน่นอนที่สุด และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจจริง ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ของทางพิพิธภัณฑสถานกับการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและความเพียงพอของข้อมูล ยังไม่สามารถทำได้ เนื่องจากในการประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจำนวนหนึ่งซึ่งพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้มากนัก ข้อมูลของพิพิธภัณฑสถานเองก็อยู่ในเชิงวิชาการที่ต้องการมีอาชีพในการประชาสัมพันธ์ซึ่งมีความน่าสนใจ ซึ่งพิพิธภัณฑสถานของเทศบาลนครเชียงใหม่สามารถสอดคล้องกับ Denise L. Stone (2001) จิรา จงกล (2532) และนิคม มุสิกคามะและคณะ (2521) ได้กล่าวว่า การบริการเพื่อการศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกตระหนักว่าการมาชมพิพิธภัณฑสถานเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ รวมถึงเป็นการพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุต่างๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และวัฒนธรรมชาติ เป็นการสอน

แนวคิดในการประดิษฐ์สร้างสรรค์ของมนุษย์และสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้โดยอิสระและอยากกลับมาชมพิพิธภัณฑ์อีก

โดย Newsom และ Silver ได้กล่าวไว้ใน *The Museum as Educator* (1978) (อ้างถึงใน ต่อจรัส พงษ์สาลี, 2541) ได้กล่าวถึง การทำสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ว่า เมื่อจะผลิตสิ่งพิมพ์พิพิธภัณฑ์ต้องพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายของพิพิธภัณฑ์มีกี่กลุ่ม และในแต่ละกลุ่มจะใช้ข้อมูลและประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายแรกของพิพิธภัณฑ์คือครู ในการเตรียมข้อมูลเพื่อจัดพิมพ์เอกสารสำหรับครูนั้น เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ต้องทำงานร่วมกับครู เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการและข้อเสนอแนะจากครูถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากสิ่งพิมพ์ที่ทางพิพิธภัณฑ์จัดทำขึ้นแต่เนื่องด้วยข้อจำกัดทางงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ทำให้การประชาสัมพันธ์ และความเพียงพอของข้อมูลไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523) ที่กล่าวว่า ปัญหาสำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัดคือรัฐไม่ให้ความสนใจและสนับสนุนเท่าที่ควรในด้านงบประมาณเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ ดังงานวิจัยของ ธีรศักดิ์ วิเศษชัย นุสรณ์ (2538) ศึกษาบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์หน้าที่ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมิได้มีบทบาทหรือส่วนในการเรียนการสอนมากนัก ทั้งที่ผู้บริหารให้ความสนใจงานการศึกษามาก เพราะมีปัจจัยในเรื่องแนวความคิดที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ขาดความสนใจในเรื่องการใช้สื่อการสอนระหว่างพิพิธภัณฑ์กับโรงเรียน และที่สำคัญคือมิได้เป็นแหล่งข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ครูผู้สอนจะนำเนื้อหาไปสอนนักเรียน สำหรับโรงเรียนมีปัญหาในด้านการเดินทางเพื่อพานักเรียนเข้าชม ทั้งที่ครูมีความคิดว่าพิพิธภัณฑ์จะมีส่วนช่วยเสริมความรู้ได้มาก และปัญหาเรื่องทัศนคติระหว่างหน่วยงานหรือครูผู้สอนต่อเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งครูไม่สามารถหาข้อมูลเรื่องของท้องถิ่นจากพิพิธภัณฑ์มาเตรียมการเรียนการสอน ทำให้ครูผู้สอนบางท่านไม่แนะนำให้นักเรียนเข้าหาข้อมูลประกอบบทเรียน ซึ่งปัญหาด้านความขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรที่มีคุณภาพในการประชาสัมพันธ์ และจัดการข้อมูลให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากพิพิธภัณฑ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้ดีเท่าที่ควร

2.2 ด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้กับผู้เรียน

โดยภาพรวมแล้วผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่กล่าวถึง ควรเน้นความร่วมมือระยะยาว, มีการสื่อสาร เพื่อให้เกิด

ความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย และร่วมกันสรุปวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทางการจัดการเรียนการสอนในพิพิธภัณฑ์ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ การร่วมกันระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ ควรต้องมีการวางแผนการศึกษามาจาก โรงเรียน และคิดหาวิธีที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนร่วมกัน เป็นลักษณะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) โดยในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ คือ เน้นความร่วมมือระยะยาว, มีการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย และร่วมกันสรุปวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทางการจัดการเรียนการสอนในพิพิธภัณฑ์ ดังที่ จิรา จงกล (2532) ได้กล่าวไว้ถึง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมหลายประการรวมทั้งระบบการศึกษาของที่นั้นๆ

การศึกษาของผู้เรียนในปัจจุบันต้องการการศึกษาที่นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น และพิพิธภัณฑ์ก็เป็นสถานที่หนึ่งที่สำคัญสำหรับ โรงเรียน ซึ่งสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ได้หลายด้าน ดังที่ Munley, M. E.(1991) กล่าวไว้ว่า การสร้างความร่วมมือในพิพิธภัณฑ์จะต้องให้ความสำคัญความสัมพันธ์ของตนเองและสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับโรงเรียน คือ พิพิธภัณฑ์ต้องยอมรับที่จะทำงานร่วมกับโรงเรียน เพื่อที่จะก่อตั้งความร่วมมือที่แข็งแกร่งกับโรงเรียนเป็นแรงกระตุ้นในการทำงาน ส่วนความรับผิดชอบของพิพิธภัณฑ์จะแบ่งไปสู่การศึกษาของโรงเรียน และนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ต้องเป็นผู้นำเจ้าหน้าที่คนอื่นในพิพิธภัณฑ์ให้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ Sode Bjarne.Funch (1997) ได้กล่าวไว้ว่าความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์สถานไม่ใช่แค่การทำงานด้วยกัน หากเป็นความร่วมมือที่จะหาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การให้ความรู้และการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานศิลป์ ดังงานวิจัยของ Hicks, Ellen Cochran(1986) ที่กล่าวไว้ว่า ความพยายามในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันต่าง ๆ นักการศึกษาพิพิธภัณฑ์และครูต้องสร้างการติดต่อและพัฒนาความเข้าใจของธรรมชาติของการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ว่าต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างไร โดยที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน การเยี่ยมชมควรได้รับการวางแผนร่วมกันจากเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และครู และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับ The Institute of Museum and Library Services (IMLS) ,1998 ทำการศึกษาเรื่อง “ความต้องการอันแท้จริงของผู้ร่วมงาน: 1998 การสำรวจเฉพาะเรื่องการบริหารของพิพิธภัณฑ์ที่มีแก่โรงเรียน พบว่า พิพิธภัณฑ์ในอเมริกามีโปรแกรมทางการศึกษาประมาณ 4 ล้านโปรแกรม จากรายงานของพิพิธภัณฑ์ มักจะใช้มาตรฐานของหลักสูตรของโรงเรียน ในการสร้างโปรแกรมด้านการศึกษาตามเนื้อหาของแต่ละโรงเรียนที่ต่าง ๆ กัน พิพิธภัณฑ์ที่มีบริการด้านกิจกรรมทางการศึกษาที่มีของเขาคือวางแผนวาง เช่น การอบรมครูและเจ้าหน้าที่ ,กิจกรรมนำชม และการนำเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ไปพบปะนักเรียนในชั้นเรียน พิพิธภัณฑ์ยังบริการเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ในการสอน เป็นแหล่งข้อมูล เป็นแหล่งการเรียนรู้และการจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนในโรงเรียน ข้อตกลงของพิพิธภัณฑ์คือโปรแกรมการศึกษาแก่โรงเรียนถูกพัฒนาให้เติบโตขึ้น และอย่างน้อยร้อยละ 70 จากรายงานของสถาบันต่าง ๆ แสดงการเพิ่มขึ้น

ของจำนวนนักเรียน ครูและการบริการแก่โรงเรียนในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งการร่วมกันระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกเพลิดเพลิน มีความมีคุณค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนากระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวมการสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองได้ตามการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยในการแสวงหาความรู้ทางศิลปะต่างๆนอกโรงเรียน โดยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ ด้วยการแนะนำแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้
2. ควรส่งเสริมการสร้างร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับพิพิธภัณฑ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน
3. ครูผู้สอน และ ผู้บริหาร โรงเรียนควรตระหนักถึงคุณค่า และ ความสำคัญของการใช้พิพิธภัณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาโดยใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ ในภูมิภาคอื่น เพิ่มเติม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในลักษณะ และรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถเข้าร่วมกับการเรียนทางด้านศิลปะศึกษา อาทิเช่น วัด และ อุทยาน ปราชญ์ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่หลากหลาย
3. ศึกษาและพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ในเชิงลึกต่อไป